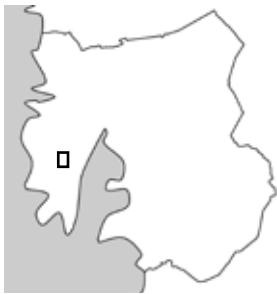

31

BOLGEN

Naturvärde: BZKLH, Klass I.

Omfattning: Våtmarker i det inre av Onsalalandet: Kärremosse, Fnusken och Svensmosse.

Kommundel: 4 Onsala.

Areal: 54 ha.

Beskrivning

Bolgenområdet ligger mitt på Onsalahalvön. Det består av de tre våtmarkerna Kärremosse, Fnusken och Svensmosse samt omgivande ängs- och hagmarker. Våtmarkerna är medelrikkärr som bildats på avlagringar av glacial lera. Tidigare torvtäkt i Fnusken har blottat lager av lera och skalgrus. Den näringsrikedom som kalken ger har medfört att flera för trakten och länet mycket ovanliga växter förekommer i och kring ”sjön”. Avrinningen sker från Kärremosse - Fnusken via en bäck till Svensmosse, därifrån avvattnar Knapabäcken våtmarkerna. Markfuktigheten är uppdelad i en gradient från torr mark i områdenas kanter till blöt mark i de centrala delarna.

De blöta delarna av kärren är helt bevuxna med bladvass och smalkaveldun, i Fnusken finns dock även öppna vattenytor. I högstarrzonen dominerar flaskstarr och sjöfräken. Mer betade partier har en kärrkavlevegetation där även ryltåg, mannagräs och knapptåg förekommer. Lågstarrzonen domineras av hundstarr, men även plattstarr och kärrviol växer där. I synnerhet Fnusken har en artrik och krävande flora, utöver de som redan nämnts påträffas även t ex jättegröe, kärrstjärnblomma, sjöranunkel, sumpfräne och vattenstäckra. Den norra delen av Svensmosse är bevuxen med sumpskog av björk med inslag av al och barrträd. Våtmarkerna är annars till större delen helt öppna, endast bevuxna med spridda individ av gråvide, jolster m m. På några ställen vandrar slyvegetation in.

De igenväxande kärr- och vattenytorna omges av fuktängar. Merparten av fuktängarna betas tillsammans med högre liggande ängsmark. På en del ställen går betet även ut i kärren. Tyvärr har betet upphört på några ställen, fr a vid Kärremosse. I Svensmosse återfinns innanför lågstarrbältet en vegetation bestående av främst vecketåg, kärrtistel och tuvtätel. Vid Kärremosse och Fnusken finns bl a högörtäng med älgört, kabbeleka och gulvial. På ohävdad ängsmark dominerar tuvtätel. På friska till torra delar vid Svensmosse påträffas en övergång mellan tuvtäteläng och örtrik torräng. Darrgräs och ängsskallra växer där i mycket riklig mängd. Även kamäxing, rödklöver, humleblomster och rödven förekommer. På en kulle invid Svensmosse finns torr betesmark med bl a stagg, knägräs, backtimjan, ljung, skogsklöver och kamäxing. På betesmarken invid bäcken mellan Fnusken och Svensmosse växer de ovanligare arterna låsbräken, vildlin och spåtistel.

Skala 1:15000. Bassås 6:5 m.fl.

Väster om Kärremosse finns en liten lund bevuxen med ek och hassel med inslag av rönn, björk och en. Vildkaprifol klänger upp i träd och buskar. Här finns en rik flora av vårblommor: Smånunneört, desmeknopp, blåsippa, vitsippa, vårlök, svalört, storrams och skogsbingel.

Djurlivet är rikt i hela området. Strandängar och kärr erbjuder fina biotoper för våtmarksfågel. Bland häckande arter märks bl a vattenrall, rörhöna, enkelbeckasin, hornuggla, gulärta, näktergal och sävsångare. Bland de rastande fåglarna kan nämnas smådopping, häger, sångsvan, kricka, årta, brun kärrhök, blå kärrhök, fjällvråk, tornfalk och trana. Bland vintergästerna märks t ex varfågel och steglits. Sandödlan förekommer vid Svensmosse. Bolgenområdet är också känt som ett rikt område för insekter. Bl a har de ovanliga skalbaggarne *Carabus convexus*, *Carabus clatratus*, *Pterostichus artemis* och *Hydrous aterrimus* påträffats. Andra anmärkningsvärda fynd är blodigel (*Hirudo medicinalis*) och sötvattenssnäckan *Lymnaea stagnalis*.

”Mossarna” utgör samfälld mark som enligt uppgift skiftats ut på smålotter till delägarna. Något intresse för torvbrytning eller annan exploatering finns dock inte idag. En stor kraftledning spänner över Fnusken och skämmer det vackra landskapet. Bäckan mellan Fnusken och Svensmosse har på 80-talet grävts ut och rätats. Detta fick till följd att Fnusken och Kärremosse sänktes något. Vid bäcken finns också en mindre granplantering.

Området utgör ett riksintresse för naturvården, NN 27 Bolgenområdet.

Bedömning

Bolgenområdet är känt för sina stora botaniska, entomologiska och ornitologiska värden. Ett värdefullt exkursions- och forskningsobjekt för bl a Göteborgs Universitet. Värdefull landskapsbild.

Området bör betas i ökad utsträckning, ingen konstgödning bör ske. Röjning av sly. Vassröjning kan övervägas på något ställe. Eventuell framtida rensning av bäcken från Fnusken måste göras försiktigt och med syfte att bibehålla vattnet till läge och djup. Granplanteringen bör om möjligt borttagas, inga nya granplanteringar bör tillkomma. Eklunden i nordväst bör lämnas för fri utveckling, inget bete med tanke på den känsliga floran.

Referenser

- Forslund, M. och Rundlöf, S. 1984. Inventering av våtmarker i Hallands län. Länsstyrelsens meddelande nr 1985:1.
- Kuylenstierna, J. 1997. En botanisk resa i norra Halland.. I Georgsson, K. et al. 1997. Hallands flora sid. 182-203.
- Lindfeldt, K. 1990. Ängs- och hagmarker i Kungsbacka kommun. Länsstyrelsens meddelande nr 1990:2.
- Länsstyrelsen 1994. Bevarandeprogram för odlingslandskapet i Hallands län. Länsstyrelsens meddelande nr 1994:11.
- Länsstyrelsen. 2001. Områden av riksintresse för naturvård i Hallands län. Länsstyrelsens meddelande 2001:20.